

Naabrivalve – üleaedsete ilmarekordid

Jõudkem kümne aastaga Euroopa viie parema kliimaga riigi hulka!

AFP / SCANPIX

Kas pole inimlik võrrelda endi ja naabripere elu, nn mikrokliimat – nii palju, kui seda muidugi võrrelda saab?

Kui mulle tehti Maalehe toimetusest meeldiv ettepanek kõrvutada meie eaka ning väerika sünnipäevalapse ilmastut kõrvalriikide omadega, otsisin üles teatmeteose “Ümber Euroopa” (Tänapäev, 2004), kuhu on pandud igasuguseid andmeid Euroopa Liidu riikide kohta.

Kuidas me siia saime?

Teatmeteost sirvides meenus lugu sellest, kuidas soomeugri hõimud oma praegustesse elukohtadesse üldse jõudsid.

See olevat juhtunud nii. Kolm suurt rahvast – soomlased, ungarlased ja eestlased – rännanud Aasiast Atlandi poole. Ühes paigas näinud nad tee viita “Keerad vasakule – vein, guljašš ja soojad ilmad. Lähed otse – õlu, kama ja vilud ilmad. Keerad paremale – viin, kartupirukas ja külmad ilmad”.

Ungarlased oskasid lugeda ja keerasid lõunasse. Eestlased ei viitsinud enam kaugemale matkata ja jäid sinnaasas elama. Soomlased keerasid eestlastest eemale – põhja poole – ja marssisid visalt edasi.

Nii jõudis kirjaoskaja (miks küll ungarlased?!) hõimurahvas soojale maale, teised pidid leppima karmimate elutingimustega.

Igatsus parema eluolu järele on saatnud meid sajandite vältel – võtkem kas või eesti vana sõna “Parem soojas surra kui külmas elada”!

Nüüd on ajad muutunud: maakera muudkui soojeneb ning varsti oleme õhusoojalt hõimuvõldele kandadel, kui mitte ees. Eriti avangardse erakonna “Parem ilm” valimisloosung kõlas teatavasti: “Jõuame kümne aastaga Euroopa viie parema kliimaga riigi hulka!”.

Iga korralikku kodanikku huvitab kõigepealt, kas naabrid elavad meist paremini, antud juhul, kas nende kliima on meie omast parem. Ülalnimetatud raamatust uurisingi

Daam vihmavarjukesega üritab 19. veebruaril Helsingis suitsu tõmmata hoolimata tormituultest, mille on Soome loodeservale toonud madalrõhkkond.

ilmainfot Läänemere maade kohta. Ja võrdlesin meie kodumaa ilmarekordidega.

Eesti kuumarekord pärineb 11. augustist 1992 (35,6°), mõõdetud Võrus. Pakaselisimal päeval 17. jaanuaril 1940 oli Jõgeval 43,5 kraadi külma.

Maksimaalsed sademete hulgad on: ööpäevas 148 mm (4. juuli 1972, Metsküla Saaremaal), kuus 351 mm (august, 1987, Haanja). Sademeid tuleb aastas keskmiselt 550–650 mm, kõrgustikel ligi 700 mm, saartel paiguti alla 500 mm.

Kuigi meie põhjanaaber asub otsapidi kaunis lähedal Jäämerele, on tal vedanud Golfi hoovusega: tänu viimasele ei ole ilmastik nii külm kui teisel pool ookeani, Kanadas. Põnevad probleemid toob kaasa elu pöörijoone taga: näiteks oleks Eesti riigilipu tõstmise-langeamisega Lapimaal tegu just polaarpäeva ja -öö tõttu!

Kõige kuumem päev on üsna sarnane Eesti omaga (35,9°

9. juulil 1914 Turus), pakaseniidelt ei saa me aga soomlastele näolegi – mitteametlik rekord – 51,5° aastast 1999 Lapimaal Pokkas! Pealinnade miinimumid seevastu on väga sarnased (Tallinnas –34,4° ja Helsingis –34,3°), püstitatud küll eri aastail.

Lätist tuleb trombe

Et Läti asub meist lõuna pool, peaks sealne kliima olema meie omast soojem. Endalegi üllatuseks leidsin, et oleme ka selles vallas väga lähedased: miinimum on –43°, maksimum +36° (mõlemad mõõdetud idapiiril Daugavpilsis), isegi keskmine sademete hulk on nagu Eestis.

Ja Riias on mõõdetud nii 34 külma- kui ka soojakraadi (kuumarekord sündis hiljuti, 2003. aasta suvel).

Mis on veel ühist? Õigus, juba kaks sajandit tulevad trombid-tornaadod-tuulispsad riikate poolt võrukate

poole mööda nn Trombide alleed (analoogiline Tornaadode alleega USA-s: Texase–Arkanasase–Kansase osariikides).

Uhkusega märgitakse lätlaste teatmikes, et vanim ilma-jaam Baltimaades alustas tööd Riias juba 1795. aastal, esimeseks hüdroloogiliseks vaatluseks aga võiks pidada munkade ülestähendust jäämineku kohta Daugava ülemjooksul 1532. aastast!

Leedu on eelnimetatud riikidest veidi soojem. Talved on pehmemad, suved soojemad. Võrdluseks ka maksimaalne temperatuur 37,5° (Zarasai) ja minimaalne –42,9° (Utena). Vilniuses on tuntud nii 30kraadist külma kui 35kraadi sooja.

Rootsi jääb meist aga kaugemale: kolme mere (Väina-, Balti ja Lääne-) taha.

Sealtpoolt saame nii torme kui vihma. Riik on suur, kliimaerinevused samuti. Rootsi ilmarekordid: –53° (Malgovik) ning 38° (Ultuna).

“Idast ei ole meil midagi head oodata,” ütleb rahvalegend (siiski vaid legend!) üheks ammuseks radioilmaprognostiks. Tegelikult tulevad sealt peale talvise külma ka suvised soojad ja selged ilmad. Vene ilmarekordid on aga registreeritud meist päris kauges paigas. Ei tasu võrreldagi.

Vaikne kena kohakene

Võrreldes aga kõikvõimalikke ilmakatastroofe ja kliimanäitajaid üle laia ilma, ei saa muud järeldada, kui et Eesti on üks väga vaikne kaunis kohakene. Meie tormid, paduvihmad, maalihked, uputused ja põuad ei anna võrreldagi väga paljude teiste maade omadega.

Tõesti ei tasu nuriseda, et meie kauged esivanemad Aasiast tulles ei viitsinud enam edasi matkata ja jäid siiasamasse elama.

AIN KALLIS